

ду натрію протягом 15 хв; триразове промивання у дистильованій воді; оброблення протягом 5-7 сек 70 %-м розчином етанолу; триразове промивання дистильованою водою; оброблення розчином нітрату срібла (для експлантів *Picea abies* 'Nidiformis' – 0,1 %-м розчином протягом 10 хв, для експлантів *Picea pungens* 'Glaucia' – 0,2 %-м розчином протягом 10 хв, для експлантів *Picea glauca* 'Conica' – 0,3 %-м розчином протягом 5 хв); триразове промивання дистильованою водою. Хемотерапія полягає в обробленні 10 %-м розчином антибіотику "Cefazolin" протягом 1-3 хв. Проведення такої послідовності робіт забезпечує отримання максимальної кількості стерильних життєздатних експлантів досліджуваних таксонів роду *Picea* за умов *in vitro*.

Література

1. Висоцька Н.Ю. Вплив генотипу маточного дерева та культуральних умов на розвиток експлантів *Picea sitchensis* і *Picea pungens* в умовах *in vitro* / Н.Ю. Висоцька // Лісівництво і агролісомеліорація : зб. наук. праць. – Харків : Вид-во УкрНДЛГА. – 2011. – Вип. 118. – С. 137-141.
2. Висоцька Н.Ю. Комплексна оцінка успішності інтродукції видів роду *Picea* Dietr. в умовах сходу України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук: спец. 06.03.01 – "Лісові культури та фітомеліорація" / Висоцька Наталя Юрївна; Нац. ботан. сад ім. М.М. Гришка НАН України. – Харків, 2010. – 22 с.
3. Калинин Ф.Л. Технология микрклонального размножения растений : монография / Ф.Л. Калинин, Г.П. Кушнир, В.В. Сарнацкая. – К. : Вид-во "Наук. думка", 1992. – С. 46-50.
4. Мурсалиева В.К. Культура изолированных зародышей ели колочей *Picea pungens* *in vitro* / В.К. Мурсалиева, С.В. Нам, Б. Есболаева // Биотехнология как инструмент сохранения биоразнообразия растительного мира : матер. II Всерос. научно-практ. конф., Россия, г. Волгоград: 19-21 августа 2008 г. – Волгоград, 2008. – С. 17-21.
5. Филиппова И.П. Адвентивное почкообразование и каллусогенез у сибирских видов хвойных в культуре *in vitro* : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. биол. наук: спец. 03.01.05 – "Физиология и биохимия растений" / Филиппова Ирина Панфиловна; Сибирский федеральный университет. – Красноярск, 2010. – 23 с.
6. Хмара К.А. Динамика содержания фитогормонов в каллусной ткани при индукции органогенеза *in vitro* зародышей *Picea abies* [L.] Karst. / К.А. Хмара // Труды Карельского научного центра РАН. – Петрозаводск : Изд-во КарНЦ РАН. – 2011. – № 3. – С. 131-136.
7. Шалаев Е.А. Индукция соматического эмбриогенеза у ели Шаянской в культуре *in vitro* / Е.А. Шалаев, И.Н. Третьякова // Хвойные бореальной зоны. – Красноярск : Изд-во СибГТУ. – 2011. – Т. XXVIII, № 1-2. – С. 69-71.
8. Bornman C.H. Regeneration *in vitro* of economically important crop plants in the Nordic countries / C.H. Bornman // Hereditas J. Sirppl. – Lund : Munksgaard International Publishers. – 1985. – V. 3. – Pp. 7-13.
9. Campbell R.A. Induction of multipl buds and needles in tissue cultur of *Picea glauca* / R.A. Campbell, D.J. Durzan // Can. J. For. – Ottawa : NRC Research Press. – 1975. – Res. 53. – Pp. 1652-1657.
10. Campbell R.A. Vegetative propagation of *Picea glauca* by tissue culture / R.A. Campbell, D.J. Durzan // Can. J. For. – Ottawa : NRC Research Press. – 1976. – Res. 6. – Pp. 240-243.
11. Chalupa V. Growth and development of resting buds of conifers *in vitro* / V. Chalupa, D.J. Durzan // Can. J. For. – Ottawa : NRC Research Press. – 1973. – Res 3. – Pp. 196-208.
12. Chalupa V. *In vitro* propagation of *Larix*, *Picea*, *Pinus*, *Quercus*, *Fagus* and other species using adenine-type cytosinins and thidiasuron / V. Chalupa // Commun. Inst. For. Czech. – Praha. – 1985. – № 14. – Pp. 65-90.
13. Kunze I. Continuous *in vitro* multiplication of shoot buds of Norway spruce (*Picea abies* L.) by intermittent application of growth regulators / I. Kunze, R. Grafe, J. Schiemann // Biologia Plantarum. – Praha : Springer. – 1993. – № 35 (1) – Pp. 11-15.
14. Kunze I. Influence of the genotype on growth of Norway spruce (*Picea abies* L.) in *in vitro* meristem cultur / I. Kunze // Silvae genetic. – Frankfurt : J.D. Sauerlander Verlag. – 1994. – № 43.1. – Pp. 36-41.

15. Mauleová M. Differential success of somatic embryogenesis in random gene pool of Norway spruce / M. Mauleová, J. Vitámvás // Journal of forest science. – Praha : Czech Academy of Agricultural Sciences. – 2007. – № 53 (2). – Pp. 74-87.

16. Minocha R. Polyamines in embryogenic cultures of Norway spruce (*Picea abies*) and red spruce (*Picea rubens*) / R. Minocha, H. Kvaalen, S. Minocha // Tree Physiologi. – Oxford : Hosted by Oxford University Press. – 1993. – № 13 (4). – Pp. 365-377.

17. Risser P.G. Nutritional requirements of spruce tumor cell *in vitro* / P.G. Risser, P.R. White // Physiologia Plantarum. – Lund : Munksgaard International Publishers. – 1964. – № 17. – Pp. 620-635.

Гречаник Р.М., Гожан Н.Я., Гузь Н.М. Особенности получения асептической культуры эксплантов таксонов рода *Picea* A. Dietr. *in vitro*

Приведен краткий обзор исследований размножения в культуре *in vitro* культурваров рода *Picea* A. Dietr. Изучено влияние на экспланты стерилизующих агентов. Разработана оптимальная схема деконтаминации эксплантов *Picea abies* 'Nidiformis', *Picea pungens* 'Glaucia' та *Picea glauca* 'Conica'. Это позволило получить максимальную эффективность стерилизации и большую часть жизнеспособных эксплантов.

Ключевые слова: деконтаминация, культурвар, ель, эксплант, асептическая культура.

Hrechanyk R.M., Gozhan M.Y., Guz M.M. Peculiarities of production of aseptic culture of cultivar explants of *Picea* A. Dietr. genus *in vitro*

There has been presented a brief review of reproduction investigations in culture *in vitro* of *Picea* A. Dietr. genus cultivars. There has been studied an influence on explants of sterilization agents. There has been worked out an optimum configuration of decontamination of explants *Picea abies* 'Nidiformis', *Picea pungens* 'Glaucia' and *Picea glauca* 'Conica'. It gave possibility to achieve maximum efficiency of sterilization and high percentage of vital explants.

Keywords: decontamination, cultivar, fir-tree, explant, aseptic culture.

УДК 630*[231+56+17:582.475.4](477.4/.8)

Аспір. І.Л. Алексіюк;

проф. П.І. Лакида, д-р с.-г. наук – НУБіП України, м. Київ

АНАЛІЗ ЛІСІВНИЧО-ТАКСАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ СОСНОВИХ ДЕРЕВОСТАНІВ ПРИРОДНОГО ПОХОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІССЯ

Проаналізовано лісівничо-таксаційну структуру соснових деревостанів природного походження Українського Полісся. Встановлено вікову структуру сосняків на основі класів і груп віку. Проаналізовано вік стиглості різних категорій лісів соснових лісостанів. Виконано аналіз динаміки зміни участі сосни звичайної як головної породи у різних групах віку. Встановлено оцінку продуктивності соснових деревостанів природного походження на основі класів бонітету за адміністративними областями.

Ключові слова: повидільна база даних, вік стиглості, клас бонітету, коефіцієнт складу, класи віку, групи віку.

Вступ. Перехід українського лісовпорядкування на засади безперервності дасть змогу не тільки отримання об'єктивної інформації про стан лісового фонду, а й прийняття оперативних організаційно-управлінських рішень щодо ведення лісового господарства на засадах сталості. Реалізація цього завдання передбачає опрацювання системи адекватних нормативно-інформаційних даних щодо оцінювання та моделювання прогнозу росту деревостанів головних лісотвірних порід України. Значну частину таких моделей для деревостанів основних порід (сосна, ялина, дуб, береза, вільха тощо) за регіонами

їх росту, походженням уже опрацьовано і передано виробництву [2, 3, 6, 7]. Відсутні наукові напрацювання такого виду для природних соснових деревостанів Українського Полісся, що і визначило об'єкт наших досліджень.

Однак, перш ніж приступити до моделювання будь-якого лісівничого об'єкта, необхідно детально дослідити його лісівничо-таксаційну структуру. Відомо [4], що однією з найбільших природних зон як за площею, так і за запасом деревостанів є Полісся України. Тут зосереджено 36,6 % лісового фонду держави. На Поліссі переважають соснові деревостани, де їх частка за запасом становить 64,5 %, порівняно з іншими деревними породами. Соснові насадження широко розповсюджені, проте переважають вони у східній його частині [4,7].

Соснові лісостани природного походження в Українському Поліссі займають третину площі, порівняно зі штучними насадженнями. Сумарна площа таких деревостанів, за даними обліку Держлісфонду на 2011 р., становила 508 тис. га, а запас деревини – близько 141 млн м³.

Мета дослідження – встановити лісівничо-таксаційну структуру соснових лісостанів природного походження Українського Полісся, а також виявити особливості їх будови за основними таксаційними ознаками.

Матеріали і методика дослідження. Для проведення аналізу та оцінювання структури деревостанів використовували лісотаксаційну інформацію шести адміністративних областей з повидільної бази даних державного лісового фонду України, актуальну станом на 01.01.2011 р. Для виконання пошуку інформації з бази даних використовували програмні засоби SQL server 2000 і прикладну програму "Лісовпорядник" [1, 8]. На різних етапах оброблення інформації додатково використовували програмні пакети Microsoft Office.

Результати дослідження та їх аналіз. Адміністративні області, які відібрано для аналізу, належать як до Поліської, так і Лісостепової природних зон. Для встановлення границі природних зон використовували "Інструкцію з проектування, технічного приймання, обліку та оцінювання якості лісокультурних об'єктів" [5], на основі якої в межах адміністративних районів отримали поквартальний поділ лісів за цими природними зонами.

Результат розподілу аналізованих адміністративних областей за природними зонами наведено в табл. 1.

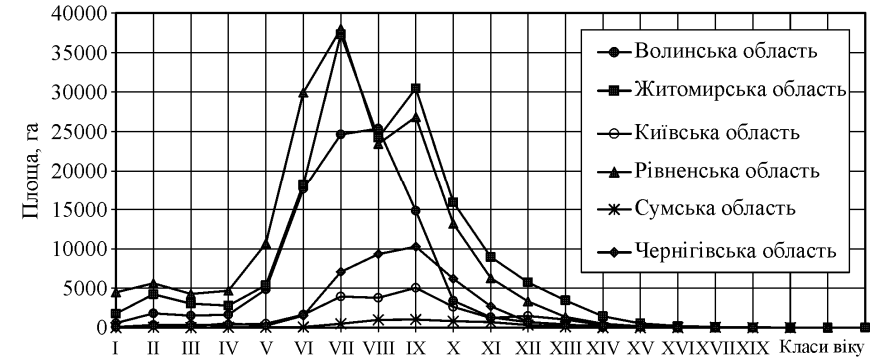
Табл. 1. Розподіл за природними зонами адміністративних областей

Адміністративна область	Природна зона				Разом	
	Полісся		Лісостеп		площа, га	кількість виділів, шт.
площа, га	кількість виділів, шт.	площа, га	кількість виділів, шт.			
Волинська	448795	160519	53880	15441	502675	175960
Рівненська	607420	227643	98742	33539	706162	261182
Житомирська	715159	274415	34594	13388	749753	287803
Київська	167643	72413	237755	87534	405398	159947
Чернігівська	309543	102737	86471	36741	396013	139478
Сумська	62472	25559	218620	85162	281092	110721
Разом	2311033	863286	730061	271805	3041093	1135091

Як видно з таблиці, загальна площа земель державного лісового фонду становить 3041 тис. га, з яких 2311 тис. га припадає на Поліську природну зону. Як свідчать дані табл. 1, адміністративні області північної частини України мають неоднакові відсотки площі, які належить до зони Полісся.

Так, серед них Волинська (89 %), Рівненська (86 %), Житомирська (95 %), і Чернігівська (78 %) області мають значну перевагу лісових земель, які віднесені до Полісся, тоді як у Київській (59 %) і Сумській (78 %) областях, основна частина земель державного лісового фонду належить до Лісостепової зони. Значна частина лісових площ Поліської зони зосереджена в Житомирській (31 %) і Рівненській (26 %) областях, сумарна частка яких становить 57 %. Інформація аналізованих таксаційних ознак деревостанів пройшла верифікацію, а грубі помилки були відсіянні з аналізованої вибірки.

Одним з найважливіших таксаційних показників є вік, який характеризує структуру деревостанів і залежно від його параметрів залежать як призначення основних лісівничих заходів, так і обсяги ресурсного забезпечення держави високотоварною деревиною сьогодні і на перспективу. Розподіл за класами віку соснових деревостанів природного походження Українського Полісся наочно демонструє рис. 1.

Рис. 1. Розподіл за класами віку соснових деревостанів природного походження Полісся

На рис. 1 представлено вікову структура соснових лісостанів природного походження, в яких значна частина має вік понад 70 років. Частка таких деревостанів становить 22,1 %. Загалом перші чотири класи віку займають незначну сумарну площу, частка яких становить 1-2 % кожен. П'ятий клас займає 4,3 % від сумарної площі, а також наступні класи шостий (13,7 %), сьомий (22,1 %), восьмий (17,3 %), дев'ятий (17,6 %), десятий (8,4 %), одинадцятий (4,2 %). Після чого спостерігаємо зменшення площі, частка таких класів віку знаходиться в межах 1-3 %.

Доцільно також проаналізувати вік стиглості аналізованих деревостанів, який, своєю чергою, може по-різному впливати на середні таксаційних показники. Основна частина сосняків належить до експлуатаційної категорії лісів, їх частка становить 68 %, а вік стиглості в таких деревостанах настає у 81 р. Інші категорії лісів мають вік стиглості у віці 101 або 121 р., частка яких

становить 25 % і 7 % від загальної площі відповідно. Розподіл соснових деревостанів природного походження Полісся за групами віку наведено на рис. 2.

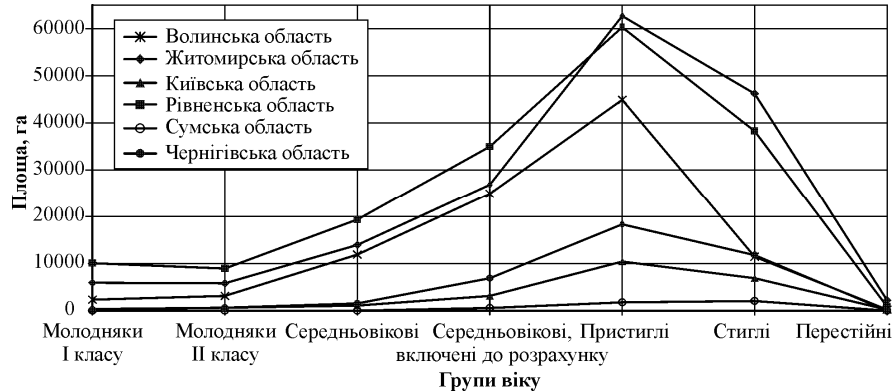

Рис. 2. Розподіл за групами віку соснових деревостанів природного походження Полісся

Під впливом тісного зв'язку між групами та класами віку зображений розподіл має закономірну схожість. Частка площі в межах Полісся для груп віку становить: молодняків I класу 3,8 %, молодняків II класу 3,9 %, середньовікових 9,5 %, середньовікових, включених в розрахунок 19,4 %, пристигаючих 39,4 %, стиглих 23,2 і перестиглих 0,8 %. Перевага пристигаючих насаджень спостерігається в усіх аналізованих адміністративних областях. Зокрема в Житомирській, Рівненській і Волинській областях частка деревостанів є досить значною, а сумарна площа становить 168 тис. га.

Соснові лісостани майже не утворюють складних деревостанів (0,2 % від площі), а зазвичай зростають за наявності лише першого ярусу деревостану (52 %), та за наявності підліску (21 %), або підросту (7 %). Досить часто трапляються деревостани, в яких присутній як підлісок, так і підріст (10 %).

Табл. 2. Розподіл площі соснових деревостанів природного походження за групами віку та коефіцієнтами складу сосни звичайної у першому ярусі, га

Коефіцієнт складу	Групи віку						
	молодняки I класу	молодняки II класу	середньовікові	середньовікові, включені до розрахунку	пристигли	стигли	перестиглі
10	1382,4	2891,1	16346,8	38810,8	87340,6	60656,3	1970,6
9	755,4	1517,1	6399,3	14898,7	29181,0	16694,4	392,7
8	2315,2	3248,3	7172,5	14819,1	28893,9	15208,8	482,2
7	2586,2	2917,2	5811,8	10331,6	19535,8	10449,2	427,9
6	2861,2	3203,1	4955,5	7873,5	14881,2	6647,8	299,4
5	3084,5	2837,1	4597,4	6065,0	10863,3	4445,1	169,9
4	3671,3	2587,3	2452,9	4113,6	6810,7	2407,9	107,0
3	2086,3	152,1	315,7	590,5	951,5	309,4	20,9
2	503,3	14,7	-	27,4	7,4	4,3	-
1	0,9	-	-	-	-	-	-
Разом	19246,7	19368,0	48051,9	97530,2	198465,4	116823,2	3870,6

За результатами лісовпорядної бази даних, значна частина лісостанів містить в собі сухостійні дерева (4 %).

Сосняки зазвичай зростають за участі 10 одиниць головної породи, частка яких становить 42 %. З них 53 % деревостанів не містять у складі жодної іншої породи. Досить рідко утворюються лісостани, у складі яких є 9 одиниць сосни звичайної. Частка таких деревостанів становить 13,9 %, відповідно при 8 одиницях у складі 14,3 %, а 7 одиниць 10,3 %. Незначна частина лісостанів присутня з участю головної породи меншою за 7 одиниць у складі.

Зі збільшенням віку простежується чітка закономірність збільшення частки головної породи у складі ярусу. В молодняках I і II класу найбільш поширеними є сосняки за участі головної породи: 8 одиниць (14 %), 7 одиниць (14 %), 6 одиниць (16 %), 5 одиниць (15 %) і 4 одиниць (16 %). Середньовікові насадження мають перевагу за участі 10 одиниць сосни у складі (38 %), 9 одиниць (15 %), 8 одиниць (15 %) і 7 одиниць (11 %). Схожа закономірність середньовікових деревостанів простежується і в пристигаючих, стиглих і перестиглих лісостанах. Це зумовило насамперед біологічними особливостями росту супутніх порід, а також впливом господарської діяльності. Для встановлення продуктивності соснових деревостанів природного походження Полісся було використано найпоширеніший показник продуктивності деревостанів – клас бонітету [9], для визначення якого використовували висоту та вік лісостанів. Розподіл за продуктивністю наведено в табл. 3.

Табл. 3. Розподіл площі соснових деревостанів природного походження Полісся за класами бонітету в розрізі адміністративних областей, га

Клас бонітету	Адміністративна область						Разом
	Волинська	Рівненська	Житомирська	Київська	Чернігівська	Сумська	
I ^d	1,3			2,7			4,0
I ^c	19,7	4,8	3,8	5,2	55,4		88,9
I ^b	329,5	316,5	397,7	378,8	917,7	189,5	2529,7
I ^a	5872,2	10507,9	12520,9	3687,0	8597,1	1959,2	43144,3
I	42300,5	62666,6	79408,2	13116,0	21465,0	2286,4	221242,7
II	34524,4	51404,3	43893,0	4461,1	7448,2	285,0	142016,0
III	10017,2	17880,5	13529,1	1078,4	912,2	44,6	43462,0
IV	4130,4	11230,2	6573,7	301,9	227,0	22,9	22486,1
V	1524,3	9559,0	4781,6	15,6	37,0	4,4	15921,9
V ^a	356,5	8076,6	2581,8	2,7	4,2	-	11021,8
V ^b	33,6	1258,9	146,1	-	-	-	1438,6
Разом	99109,6	172905,3	163835,9	23049,4	39663,8	4792,0	503356,0

Найбільш поширеними є I (44,0 %) і II (28,2 %) класи бонітету. Середні класи бонітету в межах адміністративних областей такі: у Волинській – I,7, Рівненській – II,1, Житомирській I,5, Київській I,1 Чернігівській I,0, Сумській I^a,6. Загальний середній клас бонітету для соснових насаджень природного походження Полісся становить I,7. Отже, можна простежити, що середня продуктивність природних соснових деревостанів зростає з заходу на схід.

Висновки. Соснові лісостани природного походження Українського Полісся мають порушену вікову структуру. Основна частина лісостанів зосе-

реджена у віковому проміжку 51-100 р. Схожу закономірність простежували в усіх аналізованих адміністративних областях. Істотна нерівномірність в класах віку вплинула і на розподіл площ в межах груп віку, внаслідок чого основна частина (39 %) деревостанів є пристиглими. Сосняки, зазвичай є мішаними деревостанами (58 %) з різною часткою головної породи в складі ярусу. Зі збільшенням віку простежується збільшення участі головної породи в складі і поступовий перехід до чистих деревостанів.

Аналіз продуктивності природних соснових деревостанів за класами бонітету дав змогу стверджувати, що середній клас у межах Українського Полісся становить І,7. Присутня незначна закономірність підвищення продуктивності зі заходу на схід.

Література

1. Алексіук І.Л. Програма "Лісовпорядник" як інтерактивний засіб для роботи з базами даних ВО "Укрдержліспроєкт" / І.Л. Алексіук, Г.Г. Гриник // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.14. – С. 345-355.
2. Бала О.П. Система моделювання оцінки та прогнозу росту штучних мішаних дубових деревостанів лісоствупу України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук: спец. 06.03.02 – "Лісовпорядкування та лісова таксація" / О.П. Бала. – К., 2004. – 20 с.
3. Володимиренко В.М. Особливості росту та прогноз продуктивності штучних модальних ялинових деревостанів Українських Карпат : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук: спец. 06.03.02 – "Лісовпорядкування та лісова таксація" / В.М. Володимиренко. – К., 2006. – 25 с.
4. Генсірук С.А. Ліси України / С.А. Генсірук. – К. : Вид-во "Наук. думка", 1992. – 408 с.
5. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.document.ua/pro-zatverdzhennja-instrukcii-z-proektuvannja-tehnichnogo-p-doc38701.html>
6. Оборська А.Е. Моделі росту модальних деревостанів вільхи клейкої порослевого походження Західного Полісся України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук: спец. 06.03.01 – "Лісові культури та фітомеліорація" / А.Е. Оборська. – К., 2012. – 22 с.
7. Терентьев А.Ю. Система моделювання прогнозу росту штучних соснових лісоствупів Полісся України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук: спец. 06.03.02 – "Лісовпорядкування та лісова таксація" / А.Ю. Терентьев. – К., 2010. – 20 с.
8. Хомоненко А.Д. Самоучитель Delphi. – Изд. 2-ое, [перераб. и доп.] / А.Д. Хомоненко, В.Э. Гофман. – СПб. : Изд-во "БХВ-Петербург", 2008. – 576 с.
9. Цурик Є.І. Таксаційні динаміки деревостанів : навч. посібн. – Львів : Вид-во НЛТУ України, 2008. – 345 с.

Алексіук І.Л., Лакида П.І. Анализ лесоводственно-таксационной структуры сосновых древостоев естественного происхождения Украинского Полесья

Проанализирована лесоводственно-таксационная структура сосновых древостоев естественного происхождения Украинского Полесья. Установлена возрастная структура сосняков на основе классов и групп возраста. Проанализирован возраст спелости разных категорий леса сосновых древостоев. Выполнен анализ динамики изменения участия сосны обыкновенной, как главной породы в разных группах возраста. Установлена оценка производительности сосновых древостоев естественного происхождения на основании классов бонитета по административным областям.

Ключевые слова: поведельная база данных, возраст спелости, класс бонитета, коэффициент состава, класс возраста, группа возраста.

Aleksiyuk I.L., Lakyda P.I. Analysis of forestry and assessment features the price structure of pine forests of natural origin of Ukrainian Polissya

Scotch pine forest stands structure of natural origin in the Ukrainian Polissya region is analysed. Distribution of the stands on age classes and age groups is determined, as well

as age distribution of mature stands of different categories. Ages of ripeness of different categories of the forests of pine forests are analysed. Analysis of the dynamic of share of Scotch pine as a dominant species in species composition was made. The productivity of Scotch pine stands of natural origin based on site classes for main administrative units of the region.

Keywords: sub-compartment database, ages of ripeness, class of stand quality, site index, age classes, age groups.

УДК 581.9:477.62

Пошукач І.М. Бармак; наук. співр. О.Ф. Щербакова, канд. біол. наук – Національний науково-природничий музей НАН України

ФІТОСОЗОЛОГІЧНА ЄМНІСТЬ ФЛОРИСТИЧНИХ КОМПЛЕКСІВ СИНЮХО-ІНГУЛЕЦЬКОГО СТЕПОВОГО МЕЖИРІЧЧЯ В МЕЖАХ КІРОВОГРАДЩИНИ

Проведено аналіз флорокомплексної приуроченості раритетних видів Синюхо-Інгулецького степового межиріччя. Встановлено, що фітосоцологічна ємність флористичних комплексів регіону дослідження, яка визначається присутністю в їх складі видів раритетного флорофонду, досить висока. Найвищою фітосоцологічною ємністю відзначаються тамнофітон регіону (75 раритетних видів, 51,7 %), степофітон (73 види, 51,3 %), дрімोфітон (67 видів, 46,2 %) та гранітопетрофітон (58 видів, 40,0 %). Наведено результати аналізу розподілу раритетних видів регіону дослідження на фітоценоцикли за широтою спектра еколого-ценотичної приуроченості до різних флористичних комплексів.

Ключові слова: фітосоцологічна ємність, раритетна компонента, флористичні комплекси, Синюхо-Інгулецьке степове межиріччя.

Збереження генофонду потребує охорони всього біорізноманіття на різних рівнях організації живої та неживої природи, наприклад ценофонду (сукупності угруповань певної території), екофонду (сукупності еконіш певної території), флорофонду (сукупності елементарних флор та екотопологічних флорокомплексів даної території), зоофонду (сукупності зоосистем певної території) та ін. [8]. Тому останнім часом все більше стверджується погляд, згідно з яким серед найголовніших природоохоронних заходів є заповідання природно-територіальних комплексів з багатим складом рослинних і тваринних організмів, тобто ландшафтів, що репрезентують біотичні спільноти з високим рівнем різноманіття.

Виходячи з цього, на сучасному етапі розвитку флорології і фітосоцології необхідне наукове розгортання парадигми соцологічної поліфункціональності, відповідно до якої збереженню повинні підлягати не тільки окремі рідкісні і зникаючі види раритетного флорофонду, а й вся генезисно сформована системна мозаїка флористичних комплексів спонтанних флор природних регіонів з їх видовим біорізноманіттям. Проблеми охорони і збереження біологічного різноманіття фітобіоти на флорокомплексному рівні є предметом розгляду флоросоцології [5].

Комплексне цілеспрямоване вивчення раритетної компоненти флори Синюхо-Інгулецького степового межиріччя в межах Кіровоградщини (далі СІСМ) не проводили. У роботах вчених-ботаніків [1, 2 та ін.] трапляються фрагментарні і недостатньо повні відомості про раритетні види регіону, тому детальне їхнє дослідження є досить актуальним.